نگاه ویژه

اویک گزارش داد:

ژاپن خرید نفت ایران را افزایش داد
چین در رتبه سوم

اویک در گزارش ماهانه خود با معرفی ایران به عنوان سومین صادرکننده نفت خام به چین و چهارمین به ژاپن در نیمه نخست ۲۰۱۰ اعلام کرد، ایران ۱۰ درصد نفت مورد نیاز ژاپن در ماه ژوئن را تامین کرد.

سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام در تازه ترین گزارش خود اعلام کرد واردات نفت خام توسط ژاپن در نیمه نخست ۲۰۱۰ با افزایش ۷/۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شد و به ۳/۷۳ میلیون بشکه در روز رسید. پنج عضو اوپک بزرگترین صادرکنندگان نفت خام به ژاپن طی نیمه نخست ۲۰۱۰ بوده اند. عربستان در این مدت ۷/۰۹ میلیون بشکه در روز نفت خام به ژاپن صادر کرد که این رقم نسبت به مدت مشابه سال قبل ۰/۷ درصد کاهش داشته است. امارات و قطر با صادرات ۷۷۱ هزار بشکه در روز و ۴۵۷ هزار بشکه در روز به ترتیب رتبه های دوم و سوم را از این نظر به خود اختصاص داده اند. ایران و کویت نیز چهارمین و پنجمین صادرکنندگان نفت خام به ژاپن در این مدت بوده اند. صادرات این دو کشور به ژاپن به ترتیب با ۱۷ و ۲۱ درصد کاهش نسبت به نیمه نخست ۲۰۰۹ مواجه شده است. در ماه ژوئن ۲۰۱۰ مطابق با خرداد ۱۳۸۹ نیز ۳/۱۹ میلیون بشکه در روز نفت خام توسط ژاپن وارد شد که این رقم نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۵/۵ درصد کاهش داشته است. واردات نفت ژاپن از اعضای اوپک در ماه ژوئن با ۹/۴ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شده است. صادرات نفت خام ایران به ژاپن در ژوئن ۲۰۱۰ بالغ بر ۳۰۷ هزار بشکه در روز اعلام شده است که این رقم معادل ۱۰ درصد واردات نفت ژاپن در این ماه بوده است. بر اساس گزارش فارس آمارهای اوپک نشان می دهد ایران همچنین نقش مهمی در تامین نفت مورد نیاز چین در نیمه نخست ۲۰۱۰ داشته است. چین در نیمه نخست ۲۰۱۰ بالغ بر ۵۷ میلیون بشکه در روز نفت خام وارد کرد که ۵۶ درصد از این رقم توسط اعضای اوپک تامین شده است. واردات نفت چین از اوپک در این مدت با افزایش ۲۵ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شد. آنگولا با کنار زدن عربستان به عنوان بزرگترین صادرکننده نفت خام به چین در نیمه نخست ۲۰۱۰ شناخته شد. پس از این کشور عربستان و ایران به ترتیب در رتبه های دوم و سوم بزرگترین صادرکنندگان نفت خام به چین شناخته شده اند. بر اساس این گزارش واردات نفت خام چین از اوپک در ماه ژوئن، خرداد نیز ۲۵ درصد افزایش یافت. صادرات نفت آنگولا به چین با ۲۱ درصد افزایش مواجه شد و این کشور جای عربستان به عنوان بزرگترین صادرکننده نفت خام به چین را گرفت. صادرات نفت آنگولا به چین در ژوئن ۹۱۲ هزار بشکه در روز اعلام شده است، صادرات نفت عربستان به چین در این ماه نیز ۱/۸ درصد افزایش یافت و به ۸۹۶ هزار بشکه در روز رسید. واردات نفت چین از ایران،ونزوئلا، کویت و نیجریه نیز در این ماه با افزایش دوبرابری نسبت به ماه قبل از آن مواجه شده است.

اخبار نفت

افزایش چشمگیر پهلو دهی و جداسازی نفتکش ها در خارک

کارکنان عملیات دریایی خارک در اقدامی کم سابقه توانسته اند به مدت دو روز درمردداد ماه جاری به بیش از ۲۳ فروند نفتکش غول پیکر کوه پیکر در اسکله ها و لنگر گاه های خارک سرویس دهی کنند.

به گزارش روابط عمومی شرکت پایانه های نفتی ایران، ناخدا داریوش بختیار نیا رییس عملیات دریایی خارک، با اعلام این مطلب توضیح داد: با رعایت تمامی موارد ایمنی و احتیاطی و اصول استاندارد های بین المللی ۱۴ فروند نفتکش دارامکها به پهلوگیری و ۹ فروند نفتکش از اسکله ها و لنگرگاه های مختلف خارگ جداسازی شدند. وی تصریح کرد: علاوه بر عملیات پهلو دهی و جداسازی نفتکش ها در اسکله های خارگ دو مورد از انتقال ها به روش کشتی به کشتی انجام شد که در مقایسه با انتقال از طریق اسکله ها امکانات خاص و سرعت و دقت عمل بیشتری نیازمند است . بختیار نیا گفت: در شیوه کشتی به کشتی علاوه بر اقدامات تخصصی، چون تجهیز نفتکش مادر به ضربه گیر YOKOHAMA FENDER ولوله های لاستیکی بارگیری (FLEXIBLE HOSE)دیگر اقدامات ازجمله تردد افراد، پهلودهی، جداسازی، اندازه گیری، بارگیری،تخلیه و تهیه و تنظیم اسناد هم به دلیل پیچیدگی های بیشتر، مستلزم انتخاب و استفاده از افراد با تجربه و ورزیده است. وی همچنین یاد آور شد: کارکنان عملیات دریایی، هدایت و پهلو دهی این نفتکش ها را به پهلو گاه نفتی، توسط راهنمایان عملیات کشتیرانی ، عملیات یدک کش ها و کارکنان قایق ها انجام داده اند.

برای انجام ۱۵۰۰ کیلومتر لوله گذاری در پارس جنوبی؛

پیشرفته ترین کشتی لوله گذار خلیج فارس ماه آینده به عملیه می آید

مدیرعامل شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی از اضافه شدن یک شناور لوله گذار مدرن به ناوگان دریایی این شرکت تا حدود یک ماه آینده خبر داد و گفت: این شرکت در فازهای پارس جنوبی بیش از ۱۵۰۰ کیلومتر لوله گذاری می کند.

دکتر علی عباقری مطلق با بیان این که شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی (IOEC) بخش دریایی طرح توسعه فاز ۱۲ و فازهای ۱۵ تا ۱۸ پارس جنوبی را در دست اجرا دارد، افزود: بر اساس قراردادهای جدید پارس جنوبی، اجرای بخش دریایی فازهای ۱۲، ۱۹ و فازهای ۲۰ و ۲۱ نیز به این شرکت واگذار شده است. مدیرعامل شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی همچنین حجم لوله گذاری در فازهای جاری و جدید پارس جنوبی به وسیله شناورهای وی تصریح کرد: شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی به دنبال گسترش حجم پروژه های لوله گذاری، توسعه ناوگان دریایی خود را در دستور کار قرار داده و بر این اساس، ساخت یک شناور پنج هزار تنی لوله گذار به نام غدیر ۵۰۰۰ را به یک شرکت چینی سفارش داده است. طاهری با بیان این که هم اکنون ساخت شناور غدیر ۵۰۰۰ پایان یافته است، اظهار داشت: هم اکنون این شناور در مرحله گذراندن تست ها و آزمون های نهایی قرار دارد و تا پایان تابستان امسال به ناوگان دریایی شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی ایران در خلیج فارس ملحق می شود. به گفته وی، غدیر ۵۰۰۰ یکی از بهترین و پیشرفته ترین شناورهای لوله گذار دنیاست که توانایی لوله گذاری روزانه چهار تا ۴/۵ کیلومتر را دارد و به طور قطع این توانمندی در خدمت پروژه های جاری شرکت مهندسی و مدیریعامل شرکت دریایی ایران در پارس جنوبی قرار می گیرد. مدیرعامل شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی ایران یادآور شد: هم اکنون این شرکت دو شناور لوله گذار ابوذر ۱۲۰۰ و سی مستر (Sea Master) را در اختیار دارد و با ورود غدیر ۵۰۰۰، ناوگان دریایی این شرکت، توانایی آن برای لوله گذاری همزمان بخش دریایی فازهای پارس جنوبی به طور چشمگیری افزایش می یابد.

اولویت با کدام است؟

آغاز آزادسازی یارانه ها؛ آرد یا بنزین؟

محمد شکوریان مقدم

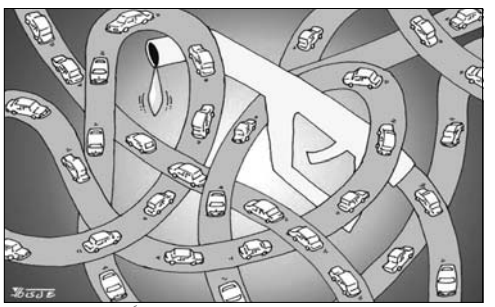

دانش نفت: با نزدیک شدن به نیمه دوم سال، این سوال بیش از پیش در اذهان عمومی شکل می گیرد که قانون هدفمند کردن یارانه ها با آزادسازی یارانه کدام کالا یا کالاها و به چه میزان آغاز خواهد گردید؟ بنظر نگارنده، آزاد سازی یک باره یارانه آرد ترجیحاً در ماه مبارک رمضان (یعنی در شهریور ماه سال جاری و یک ماه زودتر از زمان مقرر) و ابتدا/یا در چند استان محدود، منطقی ترین انتخاب در بین انتخاب های موجود می باشد. هر چند از نظر عموم مردم و برخی دولتمردان ۱، آزادسازی یارانه حامل های انرژی (بطور اخص بنزین) گزینه نخست آزادسازی ها خواهد بود اما مقایسه ای بین آرد و بنزین به شرح ذیل، به نحو محسوسی کفه ترازو را به نفع آزاد سازی یارانه آرد سنگین می نماید.

۱. طبق اظهارات آقای غضنفری وزیر محترم بازرگانی، یارانه آرد مصرفی کشور سالانه حدود ۴۰۰۰ میلیارد تومان (معادل تقریبی ۴ میلیارد دلار) می باشد.۲. با توجه به مصرف متوسط روزانه ۶۴/۸ میلیون لیتر بنزین در روز ۳ و قیمت نهایی حدود ۸۳۰ تومان هر لیتر بنزین۴، یارانه پرداختی دولت بابت بنزین مصرفی جامعه حدود ۱۹۶۳۱ میلیارد تومان (حدود ۱۹/۶ میلیارد دلار) در سال می باشد (البته این مبلغ، یارانه واقعی بنزین است و با مبلغی که بابت واردات بنزین در قانون بودجه کل کشور هر سال درج می گردد بسیار متفاوت است). روشن است که یارانه بنزین بیش از ۴ برابر یارانه آرد است و عاقلانه آن است که آغاز برنامه حذف یارانه ها در حوزه محدودتری آزمون گردد تا در صورت بروز برخی مشکلات پیش بینی نشده، مدیریت موضوع با کمترین هزینه همراه گردد. علاوه بر این بدلیل ارتباط زنجیره ای حامل های سوختی به یکدیگر، حذف یارانه این کالاها ترجیحاً باید همزمان صورت پذیرد تا مصرف کنندگان فرصت جایگزینی این کالاها به جای یکدیگر را نداشته باشند (یعنی اگر قیمت بنزین افزایش یابد و قیمت گاز ثابت بماند مردم به سمت مصرف بیشتر گاز متمایل می گردند و یا اگر قیمت برق افزایش یابد اما قیمت گاز ثابت بماند مردم به سمت مصرف برق کمتر و در عوض مصرف گاز بیشتر تشویق خواهند شد و عملاً برنامه کاهش مصرف حامل های انرژی ابتر خواهد ماند).

۲. نان و بنزین هر دو به لحاظ کشش قیمتی تقاضا از نوع کالاهای کم کشش تلقی می گردند اما واضح است که در جامعه ما کشش قیمتی نان به مراتب کمتر از کشش قیمتی بنزین است زیرا نان مورد تقاضای مستقیم روزانه تمامی اقشار جامعه اعم از غنی و فقیر (آنهم به میزان ۳ بار در روز) می باشد اما تقاضای مستقیم بنزین، محدود به خانوارهای دارای خودرو که غالباً نیز جزء خانوارهای با درآمد متوسط به بالا قرار دارند می گردد. به عبارت ساده تر، افزایش قیمت نان منجربه کاهش شدید مصرف نان نخواهد گردید اما به دلیل ضروری بودن این کالا برای مردم، حساسیت آنان نسبت به آزادسازی یارانه آرد به مراتب بیشتر از آزادسازی یارانه بنزین خواهد بود، لذا اگر دولت بتواند فرآیند آزادسازی یارانه آرد را با جلب همکاری مردم و در نهایت آرامش مدیریت نماید آزادسازی یارانه بقیه کالاها بی تردید آسانتر و سریعتر صورت خواهد پذیرفت.

۳. مردم کشورمان به دلیل آموزه های دینی و سنت دیرینه خود، احترام و قداستی برای نان قائل هستند که قطعاً برای بنزین قائل نیستند. مردم، نانوایی ها و نانوایان را متعلق به خود و از خود می دانند چرا که نانوا همان همسایه دیوار به دیوار و قدیمیشان است اما نسبت به جایگاه های بنزین و جایگاه داران چنین قرابت ذهنی ندارند و در صورت تحریک عمومی، احتمال تخریب نانوایی ها در مقابل احتمال تخریب جایگاه های بنزین بسیار ناچیز است. نان در فرهنگ ما، خود موجب افزایش سرمایه اجتماعی است، ویژگی که بنزین فاقد آن است.

۴. در ماه مبارک رمضان به دلیل حذف یک وعده غذایی از وعده های غذایی اکثر مردم، مصرف واقعی نان جامعه نسبت به ماه های قبل از آن حدود یک سوم کاهش می یابد و این موضوع به اجرای کم دردسرتر آزادسازی ناشی از رقابت بین نانوایان می انجامد. در مورد مصرف بنزین بعید است که کاهش مصرف در ماه رمضان به میزان یک سوم ماه های قبل از آن باشد. در ماهی که مردم به فکر عبادت و نزدیکی به خدا می باشند احتمال ناآرامی آنهم برای یک کالای مورد احترام، دائاً از پتانسیل کمتری نسبت به سایر ماه های سال برخوردار است (البته در صورتی که آزادسازی یارانه آرد با یک مدیریت عقلایی همراه باشد).

۵. اخیراً وزیر محترم بازرگانی اعلام داشته است با اجرای قانون هدفمندکردن یارانه ها قیمت هر کیلو آرد به ۳۰۰ تومان افزایش خواهد یافت. سوال این است که با حذف یارانه آرد، قیمت نان چه میزان خواهد شد؟ برای درک آسانتر پاسخ این پرسش به این محاسبات توجه نمایید. هر کیلو آرد به طور متوسط به ۷۳ کیلوگرم نان تبدیل می گردد (به زبان اهل فن، ربع نان حدود ۱۳۳ می باشد)، که از آن ۳/۱ ۴ عدد نان سنگک بدست می آید که ما محاسبات خود را با عدد ۴ ادامه می دهیم. در حال حاضر دولت هر کیلوگرم آرد را از قرار کیلویی ۷/۵ تومان (هفتاد و پنج ریال) در اختیار نانوایان قرار میدهد و نانوایان کلان شهرهایی همچون مشهد، هر عدد نان سنگک را به قیمت ۱۲۵ تومان به مصرف کنندگان عرضه می نمایند. بعبارتی از ۱۲۵ تومانی که خریدار نان پرداخت می نماید فقط ۷/۵ تومان آن (حدود ۲ درصد قیمت نان) سهم آرد می باشد و مابقی قیمت (۱۲۲/۵ تومان) بابت هزینه های دستمزد کارگران نانوایی، اجاره محل، هزینه آب، برق، گاز و ... می باشد. با آزاد سازی قیمت آرد و عرضه آن به قیمت کیلویی ۳۰۰ تومان، آنچنانکه وزیر محترم بازرگانی اظهار داشته است، سهم آرد در قیمت (قیمت یک کیلوگرم آرد ۳۰۰ تومانی تقسیم بر ۳ عدد نانی که از آن حاصل می گردد) با اضافه نمودن این مبلغ به ۱۲۲/۵ تومان فعلی به رقم ۲۲۲/۵ تومان بابت هر عدد نان سنگک می رسیم، پس در صورت آزاد سازی صرفاً یارانه آرد، قیمت هر عدد نان سنگک ۲۲۲/۵ تومان افزایش خواهد یافت که اگر آزادسازی یارانه حامل های انرژی و تورم عمومی ناشی از آن را نیز در نظر بگیریم در بدترین شرایط، انتظار بر این است که قیمت هر عدد نان سنگک که مورد مثال ما می باشد از ۳۰۰ تومان فراتر نرود. تفاضل قیمت نان در شرایط آزادسازی یارانه ها با نان یارانه ای فعلی، مبلغ ۱۷۵ تومان (۱۷۵ = ۱۲۵ - ۳۰۰) می باشد که در صورتیکه دولت بخواهد این اضافه قیمت را از طریق پرداخت نقدی جبران نماید باید ماهانه مبلغ ۵۲۵۰ تومان (بابت ۳۰ عدد نان سهمیه ای که دولت طبق مقررات مکلف به تامین یارانه آن می باشد) به هر فرد ایرانی بپردازد. افراد با دریافت نقدی این مبلغ نه تنها جایگاه مصرفی خود قبل از آزادسازی یارانه ها را از دست نخواهند داد بلکه به دلیل ارتقاء نسبی کیفیت نان - که ناشی از رقابت بین نانوایان می باشد - وضعیت آنها نسبت به گذشته بهبود نیز خواهد یافت. هم اکنون ضایعات نان های یارانه ای حدود ۳۰ درصد برآورد می گردد که بخشی از این ضایعات به دلیل کیفیت پایین پخت نان و بخشی نیز به دلیل نگهداری نامناسب نان توسط خانوارها می باشد. با آزاد سازی کامل یارانه آرد و زنجیره های فی قبل از آن، نانوایان یارانه پر فعلی جهت رقابت با نانوایی های آزاد پر و نان های صنعتی، ناچار به ارتقاء کیفیت محصول خود می گردند و خانوارها نیز در خرید به اندازه نیاز خود و نگهداری مناسب نان های خریداری شده مراقبت بیشتری اعمال خواهند داشت که نتیجه این واکنشها کاهش ضایعات نان خواهد بود، ضمن آنکه نانوایی های آزاد پر فعلی نیز به دلیل رقابتی تر شدن بازار نان و به منظور تثبیت جایگاه و حفظ مشتریان خود ناچار به تعدیل قیمت های فعلی خواهند گردید.

شیوه پیشنهادی آزادسازی یارانه آرد

برخلاف دیدگاه برخی کارشناسان و دولتمردان که معتقد به اجرای یک باره و ناگهانی حذف یارانه ها می باشند (شیوه شوک درمانی)، به نظر می رسد انتخاب صرفاً یک کالا که به نظر نگارنده، آرد بهترین انتخاب می باشد و حذف یک مرحله ای یارانه آن همراه با اطلاع رسانی گسترده قبلی، کمک بیشتری به اجرای موفق برنامه آزادسازی یارانه ها خواهد نمود. در صورتیکه مردم قانع شوند که با آزادسازی یارانه آرد، وضعیت اقتصادی آنان بهبود خواهد یافت همکاری مستلزم اطلاع رسانی گسترده از طریق رسانه های عمومی، خصوصاً صدا و سیما می باشد. تهیه و پخش انیمیشن هایی که موضوع آزادسازی یارانه آرد و فواید مترتب بر آن (همچون کاهش ضایعات نان و بهبود کیفیت نان) را با مثال های ساده ای برای مردم توضیح دهد، مقاومت عمومی احتمالی را که می تواند ناشی از ناآگاهی و ترس از آینده اجرای این طرح باشد، به شدت کاهش دهد. به نظر نگارنده اگر سهم ماهانه هر ایرانی از آزادسازی یارانه آرد مبلغ ۵۲۵۰ تومان باشد، دولت باید مبلغ بیشتری مثلاً ۱۰۰۰۰ تومان در یکی دو ماه نخست برای این کالا در نظر بگیرد و به افراد پرداخت نماید. پرداخت این مبلغ اضافی در ماه های نخست اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها، در واقع هزینه خرید آرامش روانی مردم و بیمه نمودن اجرای موفق مابقی برنامه آزادسازی یارانه ها می باشد. بدیهی است موفقیت اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها، مرهون یک شروع موفق است و یک شکست زودهنگام، از همان ابتدا سرنوشت تمام طرح را به مخاطره خواهد انداخت.

سخن پایانی:

آزادسازی یارانه ها در مفهوم غایی خود به این معناست که قیمت داخلی کالاهای یارانه ای برابر قیمت جهانی (قیمت فوب) آن کالاها گردیده و حمایت های تعرفه ای نیز از میان برداشته شود. اما با حذف تعرفه واردات گندم و آرد، کشاورزان گندم کار چه سرنوشتی خواهند داشت؟ در حال حاضر دولت گندم را گرانتر از قیمت های جهانی از کشاورزان می خرد و آرد را بسیار پایین تر از قیمت های جهانی به نانوایان می فروشد یعنی دولت هم در خرید گندم به کشاورزان و هم در فروش آرد به مصرف کنندگان، یارانه پرداخت می نماید. با آزادسازی یارانه آرد، تکلیف مصرف کنندگان نان مشخص می گردد اما وضعیت کشاورزان که قسمت اول زنجیره گندم -آرد- نان را تشکیل می دهند همچنان مبهم باقی خواهد ماند و تا هنگامی که تکلیف یارانه گندم و نحوه حمایت دولت از کشاورزان مشخص نگردد، احتمال بسیار قوی وجود دارد که آزادسازی یارانه آرد منجر به بهبود فوق العاده کیفیت نان نگردد. بنظر نگارنده در میان مدت با آزادسازی یارانه آرد، حمایت دولت از گندم کاران مشابه حمایت دولت از صادرکنندگان غیر نفتی (پرداخت جوایز صادراتی به میزان درصدی از ارزش کالای صادر شده) خواهد گردید. یعنی دولت متناسب با میزان گندم تولیدی کشاورزان ، به آنان مبلغی تحت عنوان جایزه تولید پرداخت خواهد نمود و دیگر تعهدی بابت خرید گندم از کشاورزان و ذخیره سازی گندم نخواهد پذیرفت . در این حالت کشاورزان باید گندم تولیدی خود را به قیمت های رقابتی (قیمت های جهانی) به متقاضیان از جمله کارخانه های آردسازی بفروشند. این شیوه خرید گندم، در میان مدت منجر به اصلاح الگوی کشت و خرید کیفی گندم خواهد گردید. فعلاً خرید گندم از کشاورزان بر اساس کمیت (صرفاً وزن گندم) می باشد و کیفیت گندم تاثیری در مبلغ خرید تضمینی گندم ندارد، لذا کشاورزان غالباً به کشت واریته های پر محصول گندم تمایل دارند که معمولاً نیز کیفیت نانی گونه های پر محصول از کیفیت (ارزش غذایی) بالایی برخوردار نیستند. آزادسازی یارانه آرد نهایتاً خرید کیفی گندم را به همراه خواهد داشت، البته بر شیوه فوق الذکر یک ایراد اساسی نیز وارد است، آنهم اینکه میزان تولید تک تک کشاورزان چگونه تعیین خواهد شد؟ احتمالاً وزارت جهاد کشاورزی مسئول تعیین میزان تولید هر ساله کشاورزان خواهد گردید که انجام این تکلیف، خود نیازمند یک بدنه کارشناسی قوی و یک سازمان عریض و طویل دیگر خواهد بود. علی ایحال فروش آرد به قیمت های جهانی به نانوایان، آسان ترین بخش از آزادسازی یارانه آرد می باشد که طرف چند ماه نیز به سرانجام می رسد اما تعیین تکلیف سایر حلقه های گندم- آرد- نان از جمله نحوه حمایت از کشاورزان، کارخانجات آردسازی و کارخانجاتی که محصولات صادراتی با ماده اولیه آرد تولید می نمایند (همچون ماکارانی، شیرینی جات، نشاسته و ...) مستلزم زمانی طولانی تر است. احتمالاً دولت در مرحله اول صرفاً آرد را به قیمت های جهانی به نانوایان تحویل می دهد و سایر مراحل خرید گندم و تبدیل گندم به آرد همچون روال گذشته ادامه خواهند یافت و آزادسازی سایر حلقه ها این زنجیره بتدریج اجرایی خواهد گردید.

پی نوشت ها:
http://www.econews.ir.1
http://www.dolat.ir .2
http://www.niordc.ir .3
http://niopdc.ir.4

نگاهی ویژه به یک موضوع ویژه:

طرح برانداری مصدق توسط سیا، سازمان اطلاعاتی انگلیس و شرکت نفتی بی پی

دانش نفت: یک تحلیل گر سیاسی در مقاله ای می نویسد: سیا و سازمان اطلاعاتی انگلیس با همکاری شرکت نفتی «بریتیش پترولیوم» توانستند طی یک کودتا زمینه برکناری مصدق و برنامه های سیاسی شان برای ملی کردن صنعت نفت ایران را به پایان رسانده بود، فراهم کنند.

دهد و از نفوذ بیگانگان بکاهد. از سوی دیگر او نخستین نخست وزیر ایرانی بود که بر طبق اصول حکومت ملی انتخاب شده بود. در همان سال مجله «تایم » از مصدق به عنوان مرد سال ایران نام برد. قدرت های بیگانه که سال ها ایران را میدان منافع خویش را از دست رفته می دیدند، بیکار ننشستند و از همان نخستین روزهای نخست وزیری دکتر مصدق طرح براندازی وی را در دستور کار خویش قرار دادند. بنابراین ۲۷ ماه پس از آغاز دوران حکومت مصدق، سازمان جاسوسی سیا و سازمان اطلاعاتی انگلیس با وجود اختلافات فراوانی که با هم داشتند، متحد شدند و با همکاری شرکت نفتی «آنگلو - ایرانین» که بعدها به «بریتیش پترولیوم» تغییر نام داد توانستند طی یک کودتا زمینه برکناری مصدق که برنامه های سیاسی اش برای ملی کردن صنعت نفت ایران را به پایان رسانده بود، فراهم کنند. علاوه بر آن با نابود کردن زندگی صدها انسان بی گناه و برانداری یک حکومت منتخب مردمی و جایگزینی یک رژیم سلطنتی سرکوب گر به جای آن موج جدیدی از حوادث و با به عبارت دیگر ناامنتوری های سیاسی گسترده را نه تنها در ایران بلکه از سوی مرزهای ایران نیز به راه انداختند که تا به امروز ادامه داشته است. در طول ۳ جنگ جهانی ویرانگر نه تنها میلیون ها انسان جان خودشان را از دست دادند بلکه خسارات مالی سنگینی نیز به زیرساخت های اقتصادی و اجتماعی جهان وارد آمد. دخالت غرب در امور داخلی کشورهای در حال توسعه برای دستیابی به منابع طبیعی آنها سابقه ای طولانی دارد اما کودتای برانداری مصدق در ایران چشم انداز جدیدی از این تحمیل های سیاسی را به جهانیان نشان داد که بر اساس آن رابطه میان دولت ها و شرکت های چند ملیتی به طور اجتناب ناپذیری توانست تغییر اساسی را در دوره ای از تاریخ جهان ایجاد کند. تحولات ایران که با ملی شدن صنعت نفت آغاز گردید بیگانگان را دچار بهت و حیرت نمود. از آنجایی که بریتانیا مالک بیشترین سهام شرکت نفتی «آنگلو-ایرانین» بود به ملی شدن صنعت نفت ایران اعتراض نمود ولی در برابر عملی انجام شده کاری از دست او ساخته نبود بنابراین با ترتیب دادن کودتای برانداری حکومت مصدق سعی داشت از تمام نیرویش برای گسترش سلطه اش در خارج از مرزهای انگلستان استفاده کند تا آنجا که «ویستون چرچیل» که در آن زمان فرماندهی نیروی دریایی انگلستان را بر عهده داشت از اعضای پارلمان درخواست کرد در جستجوی مناطق نفتی در سرتاسر جهان باشند! «کلادیون جب» نماینده انگلیس در شورای امنیت سازمان ملل نیز خواستار اتخاذ تصمیمی اساسی در خصوص ایران شد. وی در اظهاراتش خاطر نشان کرد که دولت ایران یک سرمایه گذاری بزرگ و با به عبارت دیگر یک تشکیلات اقتصادی کلان را مختل کرده است که در گذشته نه تنها برای ایران و انگلیس بلکه برای تمام جهان منافع زیادی را به همراه داشت که در حال حاضر متوقف شده است و اگر با ایران به طور جدی در این رابطه مقابله نشود مردم تمام کشورهای جهان فقیرتر و ضعیفتر می شوند که مردم فریب خورده ایران نیز از این قاعده مستثنی نیستند. به گفته یکی از سخنگوهای ارشد وزارت سوخت و انرژی انگلیس، دولت بریتانیا با سرمایه گذاری، مهارت و تلاش بسیار توانست نفت ایران را کشف و استخراج کند، پالایشگاه و تصفیه خانه در این کشور بسازد و بازارهایی را برای فروش نفت ایران در ۳۰ و یا ۴۰ کشور جهان ایجاد کند! کارهایی که نه دولت و نه مردم ایران توانایی انجامشان را نداشتند. «استفان کنزر» نویسنده کتاب «تمام مردان شاه» در پاسخ به این اظهارات گفت: تا درجه زیادی تمامی اظهارات او درست بودند اما از سال ۱۹۲۰ تا ۱۹۴۰ نفت ایران نیز نقش اساسی را در حیات انگلستان ایفا می کرد. سوخت مورد نیاز تمامی جیپ ها و کامیون های انگلیسی از نفت ایران تأمین می شد، تمامی کارخانه ها در سرتاسر انگلستان توسط نفت ایران سرمایه گذاری شده بودند و بودجه موردنیاز نیروی دریایی سلطنتی که نشانگر قدرت بریتانیا در سرتاسر جهان بود وابسته به نفت ایران بود. تأسیس شرکت نفتی بریتیش پترولیوم که در حال حاضر بزرگترین تأمین کننده سوخت برای ارتش آمریکا نیز به شمار می آید به سال ۱۹۰۱ برمی گردد زمانی که یک سرمایه گذار ثروتمند انگلیسی به نام «ویلیام ناکس دارسی» با نخست وزیر وقت ایران مذاکراتی را برای آغاز کاوش های نفتی انجام داد و بر اساس توافقات صورت گرفته، مجوز حفاری در محوطه ای به مساحت ۴۸۰ هزار مایل در نزدیکی مسجد سلیمان در جنوب غربی ایران را به دست آورد. ۷ سال بعد نخستین اکتشاف نفت در خاورمیانه، دارسی را به یکی از ثروتمندترین افراد در جهان مبدل کرد. نویسنده مقاله در ادامه افزود: این روزها اوباما در خصوص برنامه های «استقان کنزر» نویسنده کتاب «تمام مردان شاه» در پاسخ به این اظهارات گفت: تا درجه زیادی تمامی اظهارات او درست بودند اما از سال ۱۹۲۰ تا ۱۹۴۰ نفت ایران نیز نقش اساسی را در حیات انگلستان ایفا می کرد. سوخت مورد نیاز تمامی جیپ ها و کامیون های انگلیسی از نفت ایران تأمین می شد، تمامی کارخانه ها در سرتاسر انگلستان توسط نفت